

Prof. em. Dr. habil.jur. Ds.C. (MTA) PRUGBERGER Tamás

egyetemi tanár, Miskolci Egyetem, Állam-, és Jogtudományi Kar,

Miskolc, Egyetemváros

prugberger.tamas@t-online.hu

A NEMZETI KISEBBSÉGEK KOLLEKTÍV JOGAIT MEGTESTESÍTŐ AUTONÓMIA ÉS ÖNKORMÁNYZATISÁG PROBLEMATIKÁJA A NEOLIBERÁLIS GLOBALIZÁCIÓ ÉS A TÖMEGES MIGRÁCIÓ VISZONYAI KÖZÖTT

*Issue of the Autonomy and Self-Governance Involving the Collective
Rights of Minorities in Relation to the Current Situation of
Neo-Liberalistic Globalization and Mass Migration*

*Problematika autonomije odnosno samouprave nacionalnih manjina
kao izraz njihovih kolektivnih prava u uslovima današnjih
neoliberalnih, globalizacionih i masovnih migracionih tendencija*

A tanulmány az autonómiát és az önkormányzatiságot hasonló tartalmú fogalomként kezelve ezek általános jegyeiből és típusaiból kiindulva közelít a nemzeti kisebbségeket megillető autonómia fogalmához. Annak tartalmát megvizsgálva rámutat arra, hogy miként került egyes országokban elismerésre, tolerálásra, és miként igyekeznek más országokban, főleg Közép-Európában nem elismerni a nemzeti kisebbségi jogokat, vagy pedig amennyire lehet, korlátozni azokat. A továbbiakban a tanulmány a Közép- és Elő-Ázsiából, valamint Észak-Afrikából érkező, az Európai Unió, az ENSZ, valamint Soros György által szponzorált, Európát és nemzeti államait veszélyeztető migrációval foglalkozik. Ennek részeként rámutat arra, hogy ha ezáltal sikerülne egy európai kevert társadalmat létrehozni, az USA-hoz hasonló Európai Egyesült Államokat prezidenciális köztársaságként megszervezve, az az európai nemzeti államoknak és az európai nyelveknek, nemzeteknek, nemzeti kultúrájának a végét, megszűnését jelentené, és ez az államalkotó meg a kisebbségi nemzetekre egyaránt kihatna. Végző következtetése a tanulmánynak az, hogy ha az európai államok egységesen megadják a nemzeti kisebbségeknek az autonómiát, és ezáltal a kollektív kisebbségi jogokat, ez megerősítené azokat az államokat a migrációval szembeni küzdelemben, és elnehezítené az ezzel kapcsolatos integrálási folyamatokat. A nemzeti kisebbségek autonómiájának és kollektív

jogainak a megadásával Európa és nemzetállamai jobban össze tudnának zárni e jelenlegi, romboló folyamattal szemben. A tanulmány utolsó része az autonómia kialakítására igyekszik megoldási javaslatot adni.

Kulcsszavak: autonómia, önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, államalkotó nemzet, nemzeti kisebbség, kollektív kisebbségi jogok, kulturális autonómia, korlátozott szuverenitás

1. A PROBLÉMAFELVETÉS IDŐSZERŰSÉGE ÉS EXPONÁLÁSA

A középkori török előrenyomulás következtében a szerbek, az erdélyi földbirtokosok munkaajánlatára románok, a Galiciából történő kiszorításuk következtében rutének, továbbá a délnyugat-európai kereskedelem nyomán vendek és horvátok jöttek fel egészen a Dráváig, a Dráva és a Mura magyarlakta közébe. A mintegy 150 évig tartó török hódoltság alatt a Kárpát-medence magyar lakossága erősen megritkult. Ezért Mária Terézia és II. József német telepeseket hozatott be Magyarország déli és részben az északi területeire, valamint a Duna folyása mentére (BODOR 12.). Ezenkívül valószínűleg lengyel ősoktól származó szlovák pásztorok keltek át az Északi-Kárpátokon, és a Felvidék hegyes tájain állattenyésztéssel foglalkoztak. Már az Árpád-korban betelepültek a Trianon előtti Nagy-Magyarország peremvidékére szászok is a IX. és X. századi német-római császárok politikája következtében annak érdekében, hogy megfékezzék magyarok újabb kalandozásait (SEEWANN). Az első világháborút követően az akkori, nem államalkotó nemzeti kisebbségek közül a szlovénok, a horvátok, a szerbek, a románok, a szlovákok és az ausztriai németek a trianoni békeszerződéssel államalkotó nemzetekké váltak, miközben a velük vagy a szomszédságukban élő, korábban államalkotó magyarok kisebbségbe kerültek. A második világháborút követően tovább bonyolódott a helyzet, mivel az első világháborúban Csehszlovákiához került, tisztán magyarok és ruszinok által lakott Kárpátalja szovjet-ukrán fennhatóság alá került, jelentős ukrán betelepítéssel. Ugyancsak a második világháborút követő békeszerződés következtében, szovjet nyomásra Lengyelország elvesztette keleti területeit, ideértve Galíciát is, ezek mind szovjet uralom alá kerültek az ottmaradt lengyel lakossággal, amely a szovjet uralom alatt meglehetősen elnyomásban részesült, ez az elnyomás az ukrán szélsőjobb nacionalizmus következtében most is fennáll (GLATZ). 1939-40-ben a trianoni békeszerződéssel elcsatolt, túlnyomóan magyarlakta területek nagy része átmenetileg visszakerült Magyarországhoz (GLATZ). Magyarország a nemzeti szocialista Németország utolsó csatlósaként azonban elvesztette a háborút, ezek az átmeneti terület-visszaszerzések pedig éppen Német-

ország és Olaszország közreműködésével valósultak meg. A titói partizán rajtaütésekkel összefüggő, Újvidéken és környékén végzett eltúlzott katonai megtorlás (CSERES, MARKÓ) miatt az átmenetileg Magyarországhoz visszakerült területek magyar lakosságát kollektív bűnösöknek nyilvánították. Ennek folyományaként mindazokat, akik nem tagadták meg, vagy nem is tudták megtagadni magyarságukat, a szerb partizán és katonai alakulatok összegyűjtötték és kivégezték (GLATZ 672; MATUSKA 206–207, 185–190), Csehszlovákiában vagyonekobbzás mellett a Szudétavidékre deportálták, vagy kitoloncolták Magyarországra (GLATZ 682, 687), Kárpátalján pedig genocídiummal felérő tömegmészárlásokat követtek el az ott lakó magyarokkal szemben. Ezenkívül Kárpátalján a magyarok egy jelentős részét a győztes szovjetek oroszországi munkatáborokba hurcolták (BALLA 12, 17–19; HERNÁDI 96–99, 123–124).

A trianoni békeszerződés alapján Romániához, Csehszlovákiához, valamint a Szovjetunióhoz került magyar kisebbséggel szemben az 1990-es rendszerváltásig formálisan el volt ismervé az államalkotó többségi nemzettel fennálló egyenjogúság, ez azonban a gyakorlatban nem érvényesült. Kivétel volt ez alól bizonyos mértékig a titói Jugoszlávia, ahol a magyarság helyzete a vérengzések lezajlását követően, Tito államelnöksége alatt kedvezőbbé vált. Ez fennállt addig, míg Milosević nem ragadta magához a szövetségi elnöki hatalmat. Milosevićyal ugyanis színre lépett a szerb ultranacionalizmus, amely kirobbantotta a balkáni háborút (GLATZ 1362, 1419; BRÁDY 122–137). Romániában a helyzet annyiban volt fordított, hogy ott a Maniu-gárdának az 1944 végi, magyarokkal szembeni támadó fellépését a szovjet hadsereg csírájában elfojtotta, és a zömében magyarországi gyökerrű román kommunistákat Gheorghie Gheorghiu-Dej vezetésével hatalomhoz tudta segíteni. Ennek volt köszönhető, hogy szovjet segítséggel megalakulhatott két magyarok lakta megyéből a Magyar Autonóm Terület és a kolozsvári magyar Bolyai Egyetem, valamint Marosvásárhelyen a Magyar Orvostudományi Egyetem. Mindezt viszont a Gheorghiu-Dej rezsímjé az ortodox egyház támogatásával felváltó ultranacionalista Ceaușescu-rezsím a magyar önkormányzatisággal együtt felszámolta. Az 1965. évi alkotmánnyal a kisebbségi nyelvhasználat a közigazgatásban is korlátozottá vált, a következő évben tartott népszámláláson pedig különböző manipulációkkal igyekezett az új rezsím az erdélyi magyar lakosság létszámát kisebbnek feltüntetni. Rövid ideig tartó átmeneti enyhülések a román nemzeti kisebbségek javára ugyan bekövetkeztek, azonban rendre visszatért a kemény nacionalista vonalvezetés (GLATZ 999, 1053, 1065–1066). A szovjet érdekszférába tartozó államokban azonban, szovjet nyomásra, az az elv érvényesült, hogy minden állam maga határozhatja meg a nemzeti kisebbségekkel való bánásmódot, és

ez belügy. Csupán a kulturális és oktatási, valamint a nyelvhasználati jogokat kellett a kisebbségek részére biztosítani, azonban ezt is kirakatként állították a nyugat-európai *welfaresociety* államok felé. Vagyis a *de iure* formálisan elismert nemzeti kisebbségi jogok *de facto*, vagyis informálisan nem érvényesültek (GLATZ 1051; BALLA 12, 17–19; HERNÁDI 96–99, 123–124).

Az 1990-es rendszerváltást követően Csehszlovákia két államra szakadt (GLATZ). Az Antall József által vezetett első magyar polgári kormány, valószínűleg a volt antantállamok nyomására, nem tett semmit a Csehszlovákiával kötött két békeszerződés újratárgyalása érdekében, azon az alapon, hogy Magyarország, mint az első és a második békeszerződést megkötő állam megszűnt, illetve átalakult. Korábban, a rendszerváltást megelőző átmeneti Grósz- és Németh-kormány sem igényelte a bős–nagyarosi gátépítéssel összefüggésben a Csehszlovák államtól a Duna főfolyásnak a szlovák területre történt elterelésekor, hogy az ezáltal a korábbi főágból mellékággá lett, és a korábbi mellékágból főággá lett ágak közötti terület adják vissza Magyarországnak, mivel a két békeszerződés a két állam közötti határt a Duna főfolyású ágának mentén határozta meg. A rendszerváltást követően kötötte meg az alapszerződést az Antall-kormány Ukrajnával. Jóllehet az ukránok akkor gazdaságpolitikailag olyan kritikus helyzetben voltak, hogy még Kárpátalja átengedésére is hajlandók lettek volna. Ukrajna minden további nélkül elismerte volna akkor alapszerződésbe foglalva a kárpátaljai magyar kisebbség kollektív jogait, és a magyar lakosság területi autonómiáját, a ruszinokéval együtt, és a lengyelek is hasonló autonómiát kaphattak volna. Valahogyan ez is elmaradt, „láthatatlan külső nyomásra”. Csehszlovákiával és Romániával az alapszerződést az MSZP-SZDSZ koalíciós Horn-kormány kötötte meg. Jóllehet az ellenzékbe került magyar polgári pártok követelték a Horn-kormánytól, hogy az alapszerződésbe foglalják bele a magyar lakosságot megillető kollektív nemzeti kisebbségi jogokat, az EBESZ ajánlásnak megfelelően, ez itt sem történt meg. Sőt a Romániával ugyancsak a Horn-kormány által megkötött alapszerződést megelőzően a polgári ellenzék és maga Tőkés László is kérte a Horn-kormányt, hogy a pár hét múlva történő romániai választásokat követően az új jobboldali kormánnyal kösse meg az alapszerződést, mert az az erélyi magyar kisebbség számára előnyösebb lesz, és kiköthetők a nemzeti kisebbségeket megillető kollektív jogok is. Ennek ellenére a Horn-kormány nem várta meg a választásokkal beállt kormányváltást, hanem még a korábbi kormánnyal, a szlovákhhoz hasonló tartalommal kötötte meg az alapszerződést.

A legutóbbi ukrainai események kapcsán bizonyosságot nyert, hogy a láthatatlan erő, amely ezekben a folyamatokba beleavatkozott, mégpedig

mindig a kisebbségek kárára, az Amerikai Egyesült Államoktól (USA) indul ki. Ukrajnában oroszbarát kormány alakult Janukovics vezetésével, aki az ukrán nacionalizmussal szemben az Ukrajnában élő valamennyi nemzeti kisebbség nyelvét az ukrán mellett hivatalos nyelvvé tette abban a körzetben, illetve azon a területen, ahol e nemzeti kisebbségek élnek. Így vált hivatalos nyelvvé az orosz, a lengyel, a magyar és a román nyelv is (CSERNICKSKÓ 12–16, 21.). Mivel stratégiaileg a Janukovics-kormány az USA és a NATO érdekeit sértette, valószínűleg a Soros György által irányított civil szervezetek támogatásával a kijevi Majdanra megszervezett tüntetéssorozattal és fegyveres akciókkal megbuktatták. Helyére ultranacionalista kormány került, amely e haladó nyelvtörvény-módosítást azonnal hatályon kívül helyezte és meghozta azt a jogszabályt, amely szerint az általános iskolától kezdve egészen a főiskolai/egyetemi képzéssel bezárólag az oktatás nyelve kizárólag az ukrán lehet.

Mindebből látható, hogy a globális nagyhatalom érdeke a nemzetállamok megszüntetése, a nagy állami alakulatok létrehozása, a pénzügyi és az árutőke, valamint a vállalkozások szabad áramlásának létrejötte, ahol elsősorban az amerikai tőke a szolgáltató és a befektető, és ezeknek az érdekeit kell elsődlegesen szem előtt tartani. Ezt a szabad áramlást pedig fékezik az eltérő nyelveket beszélő nemzetállamok, és tovább fékezik az egyes államokon belüli, ugyancsak eltérő nyelveket beszélő nemzeti kisebbségek. A neoliberais globalizáció célja eme gátak felszámolása. Ezt a tételünket kívánjuk az alábbi elemzésünkkel bizonyítani.

2. A FOGALMAK TISZTÁZÁSA

Előjáróban meg kívánom jegyezni, hogy Korhecz Tamás a nemzetiségi autonómia fogalmáról, és annak nemzetközi alapjairól írt tanulmányában ezt *in medias res* a nemzetiségi, illetve a nemzeti kisebbségi autonómia szempontjából határozza meg, és az autonómia-formákat is a nemzeti kisebbségi autonómia-formák szempontjából tagolja (KORHECZ 37–46). Tekintve, hogy mindaz, amit e tekintetben kifejt, teljesen helytálló és tudományosan, valamint szakirodalmilag is megalapozott, mindezekkel nem foglalkozom, hanem az autonómia fogalmát messzebből indulva próbálom megközelíteni. Vagyis az autonómiának és az önkormányzatiságnak – a megítélésem szerint – szinonim általános fogalmából és tartalmától indulok ki, közelítve a nemzetiségi autonómiához, amelynek mélyreható elemzését Korhecz és mások már elvégezték, ezért én inkább a nemzetiségi autonómia és önkormányzat tényleges megvalósulásának a gyakorlati problémáit kívánom bemutatni, és a problémák megoldásának módjára kívánok megoldást keresni.

Az autonómia és az önkormányzatiság lényegében szinonim fogalmak, amelyek tartalmi jelentése egy nagyobb társadalmi, egyesületi vagy területi szervezeten belül egy kisebb, formálisan szervezett vagy esetleg ilyen módon nem szervezett egységgel, népcsoporttal áll összefüggésben. Másként szólva az autonómia, illetve az önkormányzatiság annyit jelent, hogy egy államilag vagy másként szervezett társadalmon belül egy kisebb egység, egy adott közigazgatási területen vagy gazdasági körzetben élő csoport, vagy egy adott társadalmi szervezethez/társasághoz, vagy pedig egy azonos kultúrához és nyelvhez tartozó közösség önállóan szervezheti meg bizonyos keretek között a saját életét. Ezzel függ össze, hogy a nagyobb társadalmi kollektíván belül, amelyhez a kisebb egység tartozik, bizonyos keretek között önállóan szervezheti meg és kormányozhatja magát.

Az autonómia, illetve az önkormányzatiság ontológiai létezése, fennállása két feltételtől függ. Az egyik, hogy egy állami, gazdasági vagy egyesületi szervezeten belül a kisebb szervezeti egység vagy kollektíva rendelkezik-e öngazgatási, önrendelkezési jogosultsággal vagy sem. Ha igen, akkor a nagyobb szervezeti egységhez viszonyítva a kisebb szervezet egy korlátozott belső és külső szuverenitással rendelkezik. Ebben az esetben fennáll az autonómia, aminek másik feltétele, hogy legyen az átfogó, nagyobb társadalmi szervezeten belül egy elkülönülő vagy elkülöníthető kisebb szervezeti egység, amelyet a nagyobb társadalmi szervezeti egység meghatározott keretek között érvényesülő önkormányzati és öngazgatási jogositványokkal ruház fel. E két komponens együttes fennállása esetén beszélhetünk csak autonómiáról, illetőleg önkormányzat és öngazgatás fennállásáról, amely magánjogi és közjog egyaránt lehet. Ebben a felállásban az öngazgatás, vagyis az önkormányzat horizontálisan és vertikálisan egyaránt magánjogi, közjogi, valamint gazdasági és gazdaságtól távol eső, ezen kívül etnikai és etnikumtól független, továbbá területi és egyesületi/társasági jellegű lehet.

Magánjogi önkormányzatiságot jelent az olyan egyesületi vagy gazdasági társasági önkormányzat, ahol az egyesület területi szervei, valamint a konszernnek tagvállalatai felülről származtatott jogalanyisággal és bizonyos fokú önállósággal rendelkeznek (LISKA; SIKLAKY; PRUGBERGER).

Átmenetet képeznek a magánjogból a közjog felé tartva a szövetkezeti önkormányzat, a Magyar Tudományos Akadémia, a szakmai kamarák és a politikai pártok. Ezek egy része közjogi elemekkel elegyített „magántestület”, míg a másik része egyértelműen köztestület. „Vegyes magán-köztestületi jellegű” önkormányzati szervezet a szövetkezet és annak szövetségi rendszere, amelynek teoretikusai e forma kettős jellegű alakzatát hangsúlyozzák. Ezalatt az értendő, hogy a szövetkezet egyfelől gazdasági, másfelől társadalmi szervezet (IRRIG; LAMBERT; PRUS; ČUKANOVIĆ). Gazda-

sági tevékenysége formálisan a gazdasági és kereskedelmi társaságokéval egyenlő, viszont ezt a tevékenységet a szövetkezeti intézményrendszer a saját tagjai érdekében végzi. Mivel pedig a tagok érdekében végzett ez a tevékenység, a tagok szociális helyzetét kívánja könnyíteni, az állam a maga szociálpolitikáját a szövetkezeti szervezet által átfogott társadalmi réteg irányában a szövetkezeti intézményrendszerén keresztül valósítja meg. Hasonló a helyzet a gazdasági és a szakmai kamarák esetében is. Az állam ugyanis gazdaságpolitikai és gazdasági, szakigazgatási funkcióinak, feladatainak egy jelentős részét átruhazza a kamarákra, amelyek elődei a céhek voltak, és amelyek szintén önkormányzattal irányították tagjaik tevékenységét. Hasonlóként jellemezhető a kötelező társadalombiztosítás intézményrendszere, amely formailag a polgári jogi biztosítási szerződésekhez hasonló ügyleteket köt. Azzal viszont, hogy az állam a kötelező társadalombiztosítás működési és szolgáltatási költségeit a saját költségvetésébe beépíti, és a hiány kiegészítését szavatolja, a kötelezően előírt társadalombiztosítás is köztestületnek minősül (SCHULIN 28; DOLE–KIEFEL 323–333, FAZEKAS 79–91).

Ezért van az, hogy mind a szövetkezeti, mind a kamarai, mind pedig a társadalombiztosítási önkormányzati szervezet testületi szerveiben (igazgatóság, felügyelőtanács) az állami képviselő is helyet foglal. Ez az általános a kontinentális nyugat-európai jogrendszerekben. Ez alól a főszabály alól három, önkormányzati jogkörrel felruházható szervezeti forma képez kivételt. A történelmi egyházak, amelyek önkormányzatában az állam közvetlenül nem képviselteti magát, de fenntartásukhoz és működésükhöz anyagiakban hozzájárul. Ellentételezésképpen a történelmi egyházak részt vesznek az állami szociálpolitika segítésében. Ez a magyar, a német és az osztrák modell. Több európai országban az egyházak teljesen el vannak választva az államtól. Ott ezek egyesületként, azaz magántestületként működnek. Formálisan, azaz *de iure* Magyarországon is ez a helyzet, *de facto* azonban az egyházaknak közérdekszolgálati jellegük is van. Ugyanakkor van, ahol az egyház egyértelműen közjogi szervezet. Ez vonatkozik az anglikán egyházra, ahol az angol király(-nő) az egyház feje, hasonlóképpen köztestületi jelleggel működnek a vallási intézmények Izraelben (a zsidó hitközségek) és még inkább a legtöbb arab államban, ahol az állam és a vallási intézmények teljes összefonódása áll fenn (MÁRKUS 244, 318, 625). Az egyházak és az állam szétválasztása jelenik meg a francia alkotmányban, az állam és az egyház teljes összefonódása az iszlám államokban. Eklatáns példája ennek Irán. Angliában és a skandináv országokban csak az államfői szinten van „fél összefonódás”, mivel a királyi korona viselőjétől elvárják, hogy anglikán, ill. evangélikus legyen.

Ugyanígy lehet értékelni az egyes országok tudományos akadémiáit is. Franciaországban a tudományos akadémia magánjogi társaság, azaz egye-

sület, Németországban viszont ilyen intézmény nem ismeretes, míg Magyarországon, Szerbiában és Ausztriában köztisztviselési formában, saját önkormányzattal felruházva úgy működik, hogy szervezeti rendszerében az állam nem képviseli magát.

Áttérve ezek után az egyértelműen állami önkormányzati rendszerre, annak tagozódása háromirányú. Az állami önkormányzat ugyanis lehet területi és testületi, valamint nemzetiségcsoport-jellegű.

Igazán állami, azaz etatista jellegű a területi autonóm-, illetve önkormányzati rendszer, valamint a népcsoportokat az egyes államokban megillető, általában területileg szervezett önkormányzat, amely az általános etatista területi önkormányzati autonómiaszerkezethez tagolódik be. Ugyanakkor az is előfordul, hogy egy adott állam területi egységei önkormányzati jogosultságok nélkül centrális közigazgatási beosztást jelentenek csupán. Ez akkor áll fenn, ha az állam felépítése központosított. Azonban ilyen államszerkezeti rendszer mellett is, ha a többségi népesség mellett kisebbség is létezik, azok részére az ilyen államban is előfordul, hogy területi autonómiát biztosít, saját oktatási, kulturális és nyelvhasználati jogosultság biztosítása mellett. Ilyen autonómia áll fenn az olaszországi Dél-Tirol, a spanyolországi Katalónia és Baszkföld esetében. Dániában hasonló területi autonómiával rendelkeznek az ország déli részén élő németek, és a dán mellett az egész országban a német is hivatalos nyelv. Norvégia és Svédország, valamint Svédország és Finnország viszonylatában ugyancsak kölcsönösen a szomszéd országok között mindkét ország egész területére kiterjedően hivatalos nyelv a norvég és a svéd, illetőleg a svéd és a finn (MÁRKUS 244, 318, 625).

Nyelvi különbségek nélküli, tisztán területi autonómiaszerkezet alapján épül fel szövetségi államként az USA, és hozzá hasonlóan Európában Németország, Ausztria és Svájc. Svájc azonban abban különbözik az előzőektől, hogy ott a kantonok nyelvi-népességi szempontok szerint is eltérnek egymástól. Ahogy az USA-ban az angol, Németország és Ausztria valamennyi tartományában a hivatalos nyelv egységesen a német. A német Grundgesetz értelmében azonban a területén élő kisebbségek egyesületi tanügyi és kulturális autonómiát szabadon létrehozhatnak. Erre szinte valamennyi nyugat-európai országban lehetőség nyílik. A területükön élő nemzetiségi népcsoportok anyanyelvüket a hivatali eljárások során is szabadon használhatják. Valamennyi tartomány (Bundesland) korlátozott szuverenitással, saját parlamenttel és kormánnyal rendelkezik. A Drezda székhelyű Szászországban azonban Bautzen székhellyel a szorb népcsoportnak önálló területi autonómiája van, saját iskolafenntartási, nyelvhasználati és kulturális jogokkal felruházva (ALFRED). A szorb autonómia jogállása Szászor-

szágban a tartományi korlátozott állami szuverenitást nem éri el, azonban a magasabb rendű önállósággal rendelkezik.

Svájc kantonokból áll, ugyancsak korlátozott szuverenitással. Így Németországhoz és Ausztriához hasonlóan szintén szövetségi állam. Az egyenjogú kantonok egy része azonban német, a másik része francia, míg néhány kanton olasz és rétoromán lakosságú, nyelvű. Svájc egész területén azonban valamennyi itt felsorolt kanton nyelve hivatalos nyelv. Hasonlóan párhuzamosan fut a nemzetiségi és a területi autonómia Belgiumban. Belgium három nemzetiségi területi autonómiából áll. Az egyik a francia nyelvű vallon terület, a másik a holland nyelvet beszélő flamand terület, míg a harmadik a Sankt Vith városát körülvevő németajkú terület. Mind a három nemzetiségi területen az ott élő nemzetiség nyelve az uralkodó, de egész Belgium területén mindhárom egyformán hivatalos nyelv. A három nemzetiségből álló Belgiumon belüli nemzeti villongásokat ez az autonómiarendszer vezeti sikeresen le. Mégis a közös összetartó erőt a természettel, azaz az alacsony tengerszinti fekvésből adódó vízzel való küzdelem, és a szomszédos nagyobb országok hatalomkiterjesztésétől való félelem tartja össze (GLATZ 1971).

Az itt felsorolt államokban a szövetségi autonóm tartományi modell kialakulásának történelmi gyökerei vannak. Németország igen sok államként egzisztáló választófejedelemségből álló államszövetség volt, egészen a Bismark által létrehozott Német Birodalmi Császárság megalakulásáig. A császári Német Birodalom, sőt a Weimari Köztársaság is megtartotta korlátozott szuverenitással a tartományokból álló szövetségi állami jelleget, amelyek a Német-Római Császárság idején, valamint azt követően is a vilmosi Német Császárság megalakulásáig szinte teljes állami szuverenitással rendelkeztek. Svájc esetében is az ott élő különböző nemzeti népcsoportok szövetségét - miként erről már szó esett - a szomszéd nagy népekhez fennálló hozzátartozás ellenére azok uralmának kiterjesztésétől való félelem és a hegyi területeken történő nehéz megélhetésből adódó közös összefogás hozta össze.

Nyugat-Európa többi államában a közös nyelv megkönnyítette a centralizációt. Igaz, ebbe bizonyos hódítások is belejátszottak, ami elsődlegesen Olaszországra és Angliára, némiképpen pedig Spanyolországra volt jellemző, a gyarmatszerzést nem számítva ide. Ezek a nemzetállamok a klasszikus kapitalizmus korszakára úgy alakították ki belső szuverenitásukat, hogy abból nem adtak át semmit a tartományoknak és a körzeteknek. Franciaország, Spanyolország, Portugália, Olaszország és az Egyesült Királyság centrális unikális állam volt, ahol a tartományok csak közigazgatási egységek voltak. Az 1980-as évektől kezdve azonban a tartományok ezekben az országokban

is egyre nagyobb önállóságot kaptak, és állítható, hogy ma már a központi hatalom egyre nagyobb önállósággal és autonómiával ruházta fel őket. Hasonlóval, mint amilyenell a már említett baszkok és a katalánok rendelkeznek. Katalónia behatárolt szuverenitása Kanada francia nyelvű Québec tartományáéval ér fel. Ilyen jellegű autonómiarendszer alakult ki Nagy-Britanniában is. Míg korábban Skócia, Wales és Észak-Írország a szigetországnak, vagyis Angliának csupán közigazgatási egysége volt, ma éppen úgy, mint Angliának is a Londonban székelő angol parlamentről leválva, mindhárom területnek önálló parlamentje és önkormányzata van. Példamutató az 1960-as években kialakított dél-tiroli német önkormányzat, és az ottani német lakosság kollektív jogai az olasz állam keretei között. Mindez a szociális piacgazdasági rendszeren nyugvó jóléti társadalom és államiság (*welfare society and state*) eredménye, amit az egyre erőszakosabban kiszorítani akaró, neoliberais alapon álló globális uralmi rend igyekszik a centralizáció érdekében leépíteni. Jelenleg azonban, úgy néz ki, hogy sikertelenül.

Összegezve az eddigieket az szűrhető le, hogy az autonómia a főhatalmi szuverenitásból vagy a magánjogi önállóságból leszármaztatott korlátozott szuverenitást jelent egy adott szervezeti egység, népcsoport vagy területi egység számára. A magánjogi autonómiában inkább a szervezeti önállóság a domináló tényező, míg a közjogi autonómiánál a területi szempont az uralkodó, bár nem jelentéktelen az egyesületi jellegű köztisztviselési szervezésű autonómia sem.

A területi autonómia összekapcsolódhat népcsoport, másként mondva nemzeti-kisebbségi autonómiával. Ez egyes államokban a történelem sajátos alakulása következtében szükségszerű jelenség. Emellett több centralizált felépítésű (*unikális*) nyugat-európai államban a nemzeti kisebbségek területi autonómiát élveznek, és ez együtt jár valamennyi kollektív jog megadásával. Mindenütt, ahol egy népcsoport autonómiát élvez, a vele járó öngazgatás magával vonja, hogy az adott faj- vagy népcsoport tagját nemcsak hátrány nem érheti az odatartozása miatt, hanem az állam többségi népességével egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség illeti meg, a csoport pedig szabadon működtetheti saját igazgatási, kulturális és oktatási intézményeit, valamint egyesületi szervezeteit. Emellett a saját önkormányzati területén kívül is szabadon használhatja hivatali eljárásban is a saját nyelvét, ha szükséges, tolmács segítségével is. Az ilyen államokban még akkor is fennáll a kisebbség számára – bár csonkán – az autonómia, ha külön területi önkormányzat és öngazgatás a részére biztosítva nincs. Befelé azonban szokásjogi alapon, illetve a kialakult szokásaik szerint élhetik a saját életüket a többségi nemzet/társadalom életének és az állam működésének zavarása nélkül. Így biztosította a magyar állam a kommunista rezsím létrehozása előtt a vajdán kereszt-

tül vezetett cigány önkormányzatiságot, amit a kommunista hatalomátvétel szétvert, és amit valódi tartalommal indokolt lenne visszaállítani.

Ilyen és ehhez hasonló autonómiát minden kisebbség elvárhat attól az államtól, amelyben él, és annak az államalkotó többségi társadalmától. Ezzel összefüggésben jegyzem meg, az lenne a helyes, ha minden többnemzetiségű állam nemcsak a többségi társadalmat alkotóknak, hanem valamennyi ott élő nemzetiségnek biztosítaná a saját nyelvhasználatot, a kulturális és oktatási autonómiát, még akkor is, ha nem elkülönülve, hanem együtt él a többségi nemzettel. Ebben az esetben valamennyi nemzeti csoport nyelvét az adott állam hivatalos nyelveként kellene kezelni. Ezt kívánna meg az Európai Unió az esélyegyenlőségre vonatkozó általános doktrínája. Ez az egyik igen kényes kérdés, amely az Unió közép-kelet-európai tagországáiban, és ott is főként a Kárpát-medencében, illetve annak szomszédságában egzisztáló volt kisantant államokban jelentkezik. A másik probléma viszont az Uniónak még a nyugati részén is megjelenik: az ott élő egyes nemzetiségi és/vagy faji kisebbségek bár autonómiát élveznek, azzal azonban visszaélnék, zavarják az állam többségi társadalmát, és magát az államot is. E problémák egyike a baszkok elszakadási törekvése, a sorozatos robbantási merényletei a Baszk-földön, ami Spanyolországot és részben Franciaországot érinti, továbbá az Egyesült Királyság írek lakta részében az IRA hasonló tevékenysége, ami időnként elcsitul, máskor azonban belobban. E problémák másika – amely elsősorban ismét a közép-kelet-európai országokat érinti – a cigánykérdés, amely abból fakad, hogy sem a többségi társadalom, sem az állam nem akarta őket befogadni és integrálni, hanem inkább szegregálta őket. Ugyanakkor azonban nagy részük nem akart integrálódni abba a társadalomba, amelyben élnek. Ebbe belejártszanak életmódbeli, az iskolázottsági, képzettségi, valamint morál-szokásbeli különbségek is. Mindezekben azonban a cigányképzés komolyan vételével és állami megszervezésével lehetne segíteni, így éppen úgy integrálható lenne autonómiával egybekötve is a cigányság, miként hasonló módon az USA is sikerrel integrálni tudta az ott élő négereket.

3. A GLOBALIZÁCIÓ HATÁSA AZ AUTONÓMIÁRA ÉS AZ ÁLLAMOK ÖNKORMÁNYZATI JELLEGŰ FELÉPÍTÉSÉRE

A globalizáció – miként e szóból is kitűnik – mint társadalomfilozófia a társadalom valamennyi szegmensét, intézményrendszerét és működési területét centralizálni és egységesíteni szeretné. Ez vonatkozik a gazdaságra, az állami szerveződésre, a nemzetiségi és nyelvi különbségekre, a kultúrára, a képzésre és a közösségi élet valamennyi területére. A kiindulási alap, hogy az államnak nem kell sem gazdaságirányító, sem szociális jellegű politikát

folymatnia, a piac mindent elintéz. Hogy a piac jól működhessen, világméretben meg kell nyitni a szabadkereskedelmet, így a gazdaságilag erősebb, a rátermettebb a gazdasági versenyben szabadon kiszoríthatja a piacról a gyengébbet, annak termékeit és áruait. Ennek hatására alakulnak ki az egész világot behálózó termelési, gyártási, kereskedelmi és szolgáltató, inter- és szupranacionális vállalati láncolatok. A cél, hogy egységes eszközökkel történjenek a világ minden táján a hírközlés, így a média is egységes legyen. Egységes munkaerőpiac alakuljon ki annak érdekében, hogy oda lehessen vinni a termelést, a gyártást és onnan lehessen hozni a munkaerőt, ahol az a legolcsóbb. A gazdaságban a cél a szubordináltság elve alapján szervezett, központi irányítású, szupranacionális gyártói és kereskedelmi, szolgáltató-láncolat-szerűen működő megavállalatok (gazdasági társaságok) kiépítése, amelyek egyelőre az egyes szabadkereskedelmi piacok összekapcsolásával, majd ezek felszámolásával az egész világot egyentermékekkel hálózják be. Ez jelenik meg az autóiparban, a számítógépes és az elektronikai iparban, a hírközlésben, az élelmiszer-előállító iparban és az élelmiszer-kereskedelemben, valamint a vendéglátóiparban. Mindez azzal jár, hogy a gazdaságban a már tárgyalt szerződéses integrációt szervezeti integráció és koncentráció váltja fel, a szatellitvállalatoknak a holdingba, a holdingoknak pedig nagyobb holdingokba, azoknak pedig *world superholdingba* való beolvasztása révén (KORTEN 83–95, 181–194).

Annak érdekében, hogy ez a koncentráció minél könnyebben végbemehesen, és a világkereskedelmet minél zökkenőmentesebben lehessen lebonyolítani, illetve minél könnyebb legyen a munkaerő szabad vándorlása, fel kell számolni a közösségeket, hogy a stabil lakhelyek helyett mozgólakhelyek alakuljanak ki. Ennek érdekében meg kell szabadítani a népességet a röghöz kötöttségtől, stabil lakhelyeiktől, legyen mindenki mozgásban egy világszervezeti tengely körül, aminek feltétele, hogy lehetőleg mindenki egységesen egy közös nyelvet beszéljen, és ez a mai helyzet szerint az angol legyen. Emellett a nagyobb nemzeti közösségek és a nagyobb számú népességek által beszélt nyelveken (német, francia és a latin nyelvek, valamint az orosz és a lengyel) felül a kisebb számban beszélt nyelvek (ilyen a magyar és a volt kisantant államok szláv nyelvei, valamint a román) fokozatosan számolódjanak fel. Ehhez az egységes gazdasághoz a vámok világméretű eltörlése, egységes és ugyancsak egy központból, szubordináltan szervezett, irányított bankrendszer és pénzrendszer szükséges. Erre szolgál az USA-ban a nemzeti bank szerepét betöltő FED, Európában az Európai Központi Bank, világviszonylatban pedig az IMF és a Világbank; a pénzrendszerrel pedig az euróövezet kialakítása, további kiterjesztési terve, amelyhez hasonlóan a dollárt kiváltó *amerórol* is beszélnek már (POKOL 172–176, DRÁBIK 16–30, 52–62, 119–127).

Ebben az összefüggésben az államszervezet csupán egy szubordinált és felülről, lépcsőzetesen kialakítandó formális államszövetségi, szövetségi állami rendszerből irányított területi közigazgatási hálózattá degradálódna, amelynek feladata elsősorban a multinacionális gazdasági rend haszonélvező érdekeinek megfelelő köznyugalom fenntartása, és a nem dolgozó nagy többség valamilyen foglalkoztatásának és ellátásának a biztosítása lenne. Ez lényegében a Római Birodalom császársági korszakában kialakult, kenyeret és cirkuszt (*panem et circenses*) adó közellátási politikájához hasonlítana (SCHUMANN 9–23). Az állam ez utóbbi funkciójára csak addig lenne szükség, amíg a gépi-technikai fejlődés folytán feleslegessé vált és váló, élő munkaerőtömeg létezik. Ennek minél előbbi eltüntetése, illetve csökkentése érdekében a globalizáció teoretikusai szükségesnek tartják felszámolni a közjogi jellegű, kötelező társadalombiztosítási rendszert is. A mai köztestületi jellegű kötelező európai társadalombiztosítás a felosztó-kirovó rendszer alapján áll, amiből az következik, hogy a jelenlegi aktív (dolgozó, illetve jövedelemmel rendelkező) társadalmi réteg tartja el a passzív (öregség, betegség vagy munkanélküliség miatt jövedelemmel nem rendelkező) társadalmi réteget. Ezért a globalizátorok szerint egy olyan biztosítási rendszert szükséges magánvállalkozási alapon bevezetni, amely tőkefedezet és öngondoskodás alapján, fakultatív jelleggel működik. Az USA egészségbiztosítási rendszere egyértelműen ilyen. Egy ilyen, vállalkozási alapon működő társadalombiztosítási rendszer mellett teljesen megszűnne annak közjogi arculata és az önkormányzatiság kiépítésének lehetősége. Ez egyértelműen bebizonyosodott a holland egészségbiztosítás esetében, amelyet magánvállalkozásivá átalakított át a korábban hatalmon volt neoliberális kormány (PRUGBERGER 413–417).

A globalizációnak ez a neoliberális, a társadalomnak csak pénzügyi-gazdasági funkcióját centralizáltan és megaszervezésben előtérbe állítani akaró irányzata a maga diktatórikus következetességével és az állam kiüresítésével összhangban állva kívánja felszámolni a területi és a helyi/települési önkormányzatokat. A falut, annak családi gazdaságvitelt hagyományosan folytató lakóközösségét a termékvásárlási áraknak a termelési (előállítási) költségek alá vitelével és a gazdavédő szövetkezeti mozgalom ellehetetlenítésével a gazdaságuk felszámolására és a földjeik eladására kényszerítik. Helyükön tömegáru-termelést végző óriásfarmok alakulnak meg, élelmiszer-feldolgozó üzemekkel, míg a falu lakossága kénytelen a városok peremére vándorolni. Így alakultak ki a dél-amerikai külvárosok bádogyáros-nyomortelepei, a *favelák* (EÖRSI 627–629). Ilyen folyamat a közép-kelet-európai államokban is a nyugatról beáramló tőke, ezekre az országokra részben az Európai Unió részéről formálisan ajánlott, a valóságban azonban rákényszerített agrárpolitika következtében kezd megjelenni (PRUGBERGER 2008).

Ilyen folyamat – miként már szóesett róla – a Római Birodalomban is lejátszódott. Most ez az USA-tól indul el. Az USA-ban ugyanis az egyes szövetségi államok maguk jogosultak eldönteni, hogy adnak-e a megyéinknek megfelelő kerületeknek, valamint a településeknek öngazgatási, önkormányzati jogosítványokat, vagy teljesen centralizáltan irányítják azokat. Ez utóbbi azokra a keleti oldalon lévő államokra jellemző, amelyekben a pénzügyi és a gazdasági centrumok vannak (KORTEN 83–95, 181–194.). Ez összefügg azzal, hogy az ipar és a pénzvilág intézményrendszerei a közép-európai régióba települtek.

Ugyanakkor azért, hogy a gazdaságnak és a gazdaságpolitikának ezt a totális világ-centralizálását a transzatlanti, vagyis az Amerikai Egyesült Államokból a Federal Bankot, a Nemzetközi Valutaalapot és a Világbankot láthatatlan módon irányító magas szintű pénzügyi és gazdasági elit megvalósíthassa, első szakaszként az európai gazdaságpolitikát akarja a maga befolyása alá hajtani. Ehhez az európai államoknak nemzetiségi alapon törént megszerveződését látja szükségesnek megszüntetni, és az USA-hoz hasonló, az egész Európát egységesen átfogó államot szándékozik létrehozni, amelyet a formális úton kívül informális módon, centralizálva is irányítani tudja. Ebben viszont nemcsak az egyes nemzeti államok, hanem az államokon belüli nemzeti kisebbségek is akadályozó tényezők. Ezért amelyik politika nem akarja, hogy ez a globális gazdasági és politikai centralizáció bekövetkezzék, hanem hogy a nemzeti államok, azok nyelve és kultúrája fennmaradjon, az egyes nemzeti államokon belül meg kell adja a keretei között kisebbségben élő népeknek a nemzeti önrendelkezési jogot.

4. A NEMZETI KISEBBSÉGEK ÖNRENDELKEZÉSI JOGA ÉS AUTONÓMIÁJA MINT A MIGRÁCIÓVAL ÖSSZEFÜGGŐ GLOBÁLIS GAZDASÁGPOLITIKA KIBONTAKOZÁSÁNAK AKADÁLYA

Ami a nemzeti kisebbségeket és azok önkormányzati autonómián nyugvó kollektív jogait illeti, azok háttérbe szorítására, sőt felszámolására irányuló ki nem mondott, de érezhető törekvés összhangban áll a globalizációnak itt bemutatott, lokalizációt háttérbe szorítani, sőt kiiktatni igyekvő filozófiájával. Az USA-ban népszavazás útján az angol lett a hivatalos nyelv, igaz kis többséggel került mögé a német. Ennek ellenére a hivatalos eljárásokban nem használatos. Ma viszont egyre többen beszélnek a spanyol nyelvet, és egyre nagyobb a spanyol ajkú közösség az USA déli államaiban. Ennek ellenére mégsem ismerik el ezekben az államokban hivatalos nyelvnek az angol mellé a spanyolt. Az USA-ban nincsenek államilag elismert kollek-

tív jogai más nyelvet beszélő kisebbségeknek, csak a minden állampolgárt egységesen megillető individuális jogokat szavatolja az állam. Ennélfogva a magánszférában, valamint a saját etnikai közösségében mindenki szabadon használhatja az anyanyelvét, viszont a hivatalos ügyek intézésénél nem tud mit kezdeni vele. Ezért, aki az amerikai társadalomban sikeres akar lenni, rákényszerül arra, hogy kilépjen saját zárt etnikai közösségből, és angol nyelven külső kapcsolatokat is kialakítson. Ennek következtében minden állami nyomásgyakorlás nélkül asszimilálódnak és számolódnak fel a kis és közepes nemzeti kisebbségek, kolóniák. Ez mutatkozik meg az amerikai magyar közösség esetében is.

A nemzeti közösségek felszámolódási folyamata az USA-ban tehát főszabályként állami beavatkozás nélkül, spontán módon zajlik. Kivételt képeznek ez alól a déli államok, amelyeknél a Dél- és Közép-Amerikából érkező spanyol és portugál nyelvű bevándorlók nagy számarányának hatására a spanyol és a portugál nyelvet hivatalos nyelvnek kell majd elismerni, és akarva-akaratlanul kénytelen lesz elismerni az USA e latinajkú jövevények kollektív kisebbségi jogait. Az USA hivatalos ideológiája a nemzeti kisebbségekkel szemben ma is az, hogy nem létezőnek tartja a nemzeti kisebbségek kollektív jogait, sem azok, sem autonómia iránti jogosultságuk nem szerepel az USA alkotmányában, sem pedig más tételesjogi előírásaiban, és nem ismeri mindezt az esetjog sem. Ez érthető annyiban, hogy az első bevándorlók az írek, az angolok, a hollandok és a németek voltak, akik megszavazták, hogy a közös hivatalos nyelv az angol lesz. Ezek a telepesek, elhagyva európai őshazájukat, nemzeti gyökereiket elfeledve egygé forrottak az őslakos indiánok kiirtására irányuló küzdelemben, majd a gyarmattartó Angliával szembeni harcban, valamint a rabszolgaként Afrikából behozott négerek feletti uralom fenntartásában. Az Európából egészen mostanáig folyamatosan érkező bevándorlók, még ha egy országból csoportosan vándoroltak is ki és érkeztek meg Amerikába, általában szétszéledtek. Különböző helyekre mentek el dolgozni, és legfeljebb magánjogi egyesületi autonómiát alakítottak és tartottak fenn, amelyek főleg vallási és kulturális közösségként működtek legtöbbször hétvégi istentiszteleten, valamint azt követő kulturális rendezvényeken való találkozásokon. Volt, hogy közösen templomot építettek és papot/lelkészt, valamint tiszteletdíjas nemzeti (kultur-) házgondnokot tartottak és tartanak el, mindez azonban két-három generációt követően a legtöbb helyen szétesett, fellazult, majd elhalt. Sok helyen ezek a nemzeti kisebbségi közösségek jogi személyiség nélküli informális társaságokként (*societas*) működtek, és egyesek így működnek még ma is. Az USA-ban tehát szervezeti kisebbségi közösségek legfeljebb csak vallási és kulturális vonalon léteznek, amelyeknek gyakori informális jellegük mi-

att jogi relevanciájuk nincs is, csak szociológiai entitásuk. Ha pedig mégis bejegyzett egyesületként működnek, autonómiájuk sohasem közjogi, hanem csak magánjogi. Mindenki olyan nyelvet használhat, amelyet csak akar. Ha a munkáltatója ismeri a nyelvet, amelyen a munkavállalója beszél, nyugodtan használhatja mind a kettő azt a közös nyelvet, és ha még vannak mások is az adott munkahelyen, akik egy közös nyelvterületről származnak, egymással is minden további nélkül beszélhetnek a munkahelyen is a közös nyelvükön. Hivatalos eljárásban is bárki használhatja nem angol anyanyelvét, ha azon az ügyintéző is kommunikálni tud, de a hivatalos aktát, az iratokat angolul kell megfogalmazni.

A hatalmas amerikai pénzügyi intézeti láncolatok által irányított inter- és szupranacionális, többnyire amerikai székhelyű megavállalatok gazdasági és pénzügyi tevékenysége már a XIX. század utolsó évtizedétől kezdte behálózni az egész glóbuszt. A nemzetközi pénzügyi tranzakciók és a nemzetközi kereskedelem részére optimálisnak látszott egy közös világnyelv kialakítása és használata, hasonlóan ahhoz, miként azt a középkori internacionális politikai és gazdasági kapcsolatokban a latin nyelv megvalósította. Minthogy Európa a XX. század elejére két nagy, egymással ellenérdekű táborra, a latin gyökerű franko- és anglofon nyelveket beszélő antant államokra, valamint a germán gyökerű központi államokra szakadt, ezért a Cambridge-ben Bertrand Russell által megalapított, és az osztrák Wittgenstein, valamint az orosz-lengyel származású Zamenhof által többnyire a latin-olasz-rétoromán szókincsre, struktúrájában pedig a nyelvlogikai szintaxisra alapozva kidolgozásra került közös nyelvként az eszperantó. Az angol és a francia gazdaságpolitikai elit már a XIX. század második felében célul tűzte ki az Osztrák–Magyar Monarchia felszámolását arra hivatkozva, hogy idejétmúlt ez a feudális jellegű duális, császári–királyi államszervezet, amely gátolja a modern gazdaságpolitika világméretű kialakítását. Ezért már ekkor célul tűzték ki e duális államalakulat felszámolását és a Monarchia feldarabolását (PRUGBERGER 110–113).

E francia és angol szándék – amely az USA-nak sem volt antipatikus – Kossuth Lajosnak nyugat-európai és amerikai körútja során a tudomására jutott, és ezért is ellenezte a kiegyezést. Deák Ferenc mindezekről nem tudott. Neki és körének nem voltak hasonló nyugat-európai körútjai, és ezért érthetően a kiegyezés mellett állt ki Kossuthtal ellentétben, ami Magyarországnak közel fél évszázados, rohamos gazdaság-politikai fejlődéséhez vezetett. Ha a kossuthi koncepció győz, a Monarchia akkor is (egy forradalom szításával) feldarabolódott volna, Magyarország elnyerte volna teljes függetlenségét, várhatóan azonban a nyugat-európai és a transzatlanti tőke elárasztotta volna az országot, és a hivatalnokok korrumpálásával

az országnak ugyanúgy a nyugati kapitalizmusra jellemző lerablása, és a magyar piacok megszerzése következett volna be, mint ami az 1990-es rendszerváltást követően megvalósult. E két irányzat mellett lett volna egy közbülső, jobb elképzelés is, amelyet Rudolf trónörökös, majd annak halálát követően Ferenc Ferdinánd kívánt megvalósítani. Számomra is tetszetős álláspontjuk szerint a duális Osztrák–Magyar Monarchiát négy vagy öt ország egyenrangú föderatív monarchiájává lehetett volna kialakítani (osztrák örökös tartományok, Magyarország, Csehország, Horvátország és Szlovénia, Galícia), az egyes országokon belül élő nemzetiségeknek pedig külön belső egyesületi és területi autonómiát kellett volna biztosítani. Így pl. Észak-Magyarországon a szlovákoknak, Dél-Magyarországon és Ausztria déli részén a horvátoknak és a vendeknek (szlovénoknak), Horvátországban pedig a bosnyákoknak. Ebbe azonban az akkori magyar politika, élén Andrássy Gyula külügyminiszterrel, nem ment bele, jóllehet így még a Nagy Háború elvesztése esetén sem tudták volna az Egyesült Közép-európai Monarchia gazdaságpolitikai egységét a nyugati antant hatalmak szétverni, legfeljebb közép-európai egyesült köztársasággá alakult volna át e térség, ami nem is lett volna baj, mert modernizálás következett volna be. Ebben az esetben e térség példát tudott volna mutatni a nyugat-európai államoknak és az USA-nak, hogy miként lehet kulturáltan kezelni a kollektív nemzeti kisebbségi jogokat és autonóm önrendelkezéseket magasabb állami kereteken belül. Ez pedig fontos lett volna a nyugat-európai államokban egészen a XX. század utolsó harmadáig fennálló baszk, katalán és ír forrongás miatt, ami azóta az autonómia megadásával részben lecsitult, Katalónia esetében azonban újból fellángolni látszik, amiatt, hogy külön test Spanyolország határán.

Mivel azonban az események nem így alakultak a Nagy Háború után, amelynek az Osztrák–Magyar Monarchia a Német Birodalommal együtt vesztese lett, ezért a Monarchiának, ezzel együtt a közép-európai gazdasági térségnek az angol–francia–amerikai elképzelésnek megfelelő feldarabolása következett be, úgy, hogy jelentős részben *Nagy-Magyarország* területéből a kisantant államokhoz csatoltak színmagyar lakosságú területeket anélkül, hogy az ott államalkotóvá nem vált magyarság részére kollektív nemzeti kisebbségi jogokat biztosítottak volna. Sőt hagyták, hogy az újonnan államalkotó nemzetekké vált társadalmak az új államaikban jobban elnyomják a magyar kisebbségeket, mint ahogy a magyarok elnyomták korábban őket. Ugyanakkor a több nemzetiségből összeillesztett két kisantant államalakulatban, a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságban és Csehszlovákiában a nem államalkotó magyarságon kívül az uralkodó államalkotó szerb nemzet elnyomta a kevésbé uralkodó államalkotó horvátokat és szlovénokat, ma-

cedónokat, miként a szintén uralkodó cseh nemzet a szintén államalkotóvá vált szlovákságot. Látszatra a nyugati nagyhatalmak nem tulajdonítottak jelentőséget e nemzetiségi békétlenségnek, valójában azonban igen, mert ezzel tartósítani tudták Közép-Európa gazdasági feldaraboltságát és azt, hogy gazdaságilag ők uralkodjanak e térség felett. Azzal ugyanis, hogy az első világháborút lezáró békeszerződésben Magyarország északi, keleti és déli, valamint kisebb részben nyugati területeit nem úgy csatolták el a szomszédos, részben újonnan alapított kisantant államokhoz, hogy csak a hozzájuk tartozó, tisztán vagy zömében egy tagban élő nemzetiségek kerüljenek át, hanem az ugyanilyen módon élő magyarok is, a győztes antant államok nem azt érték el, hogy a Közép-Európában élő nemzetiségek, ide értve a területet vesztő magyarok és a területeket szerzett csehek, szlovákok, románok, szerbek, horvátok és szlovének egymással kibéküljenek, hanem éppen az ellenkezőjét: egymást gyűlöljék és egymást irtsák. Ez is volt a győztes nagyhatalmak célja. Rövidtávon már így uralni tudták gazdaságpolitikailag Közép-Európa kis népeit a *divide et impera* elve alapján, távlatilag pedig gondolták, egymást fel fogják falni, pontosabban a magyarságot az asszimiláció útján törpévé zsugorítják, majd felszámolják, utána pedig ugyancsak asszimiláció útján egymás szomszédságába kerülve a Magyarország keleti és déli határterületein élő kis szláv népeknél fog az asszimilációval egy eggyé válás bekövetkezni, amely asszimiláció ki fogja kezdeni a románságot is. Az asszimilációnak pedig legjobb eszköze a egyes házasságkötések rendszere.

Láthatóvá vált azonban, hogy mindez hosszú időt vett eddig, és vesz ezután is igénybe. Ezért ha nem is a második világháborút lezáró békeszerződések után, amikor Közép-Európában visszaállt a háború alatti időben végrehajtott, rövid ideig hatályos területátrendezés, de a Szovjetunió és az általa uralt közép- és kelet-európai blokk szétesését követően az USA demokratapárti gazdaságpolitikai irányvonala egész Európára, így a közép- és kelet-európai posztkommunista országokra is ki akarja terjeszteni gazdaságpolitikai uralmát a TTIP által. Az USA-nak ez a demokratszárnyú politikai irányvonala nem sokkal az 1990. évi politikai rendszerváltást követően már megkísérelte a szabadkereskedelmi és befektetési társulást *Többoldalú befektetési megállapodásnak*, angolul *Multilateral Agreement on Investmentnek* (rövidítve: MAI) jelölve tető alá hozni, elfogadását azonban az EU tagállamainak többsége, Magyarországgal együtt elutasította. Így az nem lépett életbe (CSATH 79–91), ezért egy évtizedes késéssel az USA demokrata adminisztrációja újból tervbe vette az euro-transzatlanti kereskedelmi és befektetési megállapodás tető alá hozását. Most már azonban nem a tagállamok szavazatainak megszerzésére törekedve, hanem Észak-Afrika és Elő-Ázsia muzulmán vallású államaiban azoknak az elnököknek a meg-

buktatására irányuló forradalmak kiobbantásával igyekezett ezt elérni, akik viszont a diktatórikus hatalomgyakorlás mellett munkát, egészségügyi ellátást és köznyugalmat biztosítottak alattvalóik számára. Ezzel a módszerrel a lakosság jelentős részét fel tudta lázítani az USA, az általa e térségbe exportált „demokráciával” olyan tudatosan megtervezett anarchiát alakított ki, amely miatt tömegek indultak útnak Európa felé a jobb megélhetés érdekében. Ilyen módon kívánja az Amerikában az elnökválasztás elbukása ellenére a háttérben még mindig nagy befolyással rendelkező pénzügyi és gazdaságpolitikai legfelső szintű demokrata hatalmi elit elősegíteni annak az Egyesült Európai Uniónak (USE) a létrehozását, amelyben a muszlim tömegbevándorlás szétveri a nemzeti államokat, és amelynek az USA-hoz hasonló prezidenciális államformájából adódó lehetőségével élve, az USE és az USA elnökének aláírásával, a tagállamok megkérdezése nélkül hatályba léphetne a TTIP. Ebben az esetben pedig az USE teljesen ki lenne szolgáltatva az USA-nak, mivel jogvita esetén minden esetben a döntőbíró a szolgáltató kereskedő vagy a gyártó, illetve a befektető, beruházó cég jelölné ki, a szolgáltatók és a befektetők pedig minden esetben az amerikai cégek lennének.

Hogy ez a folyamat minél gyorsabban befejeződjön, ismét előtérbe került az 1924-ben Richard Coudenhove-Kalergi Európa megreformálásáról írt könyve, amelyben leírja, hogy a Nagy Háború azért tört ki, mert Európa nemzeti alapon felépült országai nacionalizmustól üzve egymásnak estek. Annak érdekében, hogy ilyen többet ne forduljon elő, muszlim vallású arabokkal kell felkeverni, és az egyiptomi koptokhoz hasonlóan egységes fajjá alakítani Európa különböző nemzeteit. Erre pedig megoldás az USA-hoz hasonló olyan föderatív állam, ahol a korábbi nemzeti államok az USA tagállamaihoz hasonló területi egységekké válnának. E célkitűzés jegyében született meg az első világháború után a Páneurópai Unió, amely a második világháború alatt Európából kiszorult, és csak a második világháborút követően tért vissza, de annak csak a nyugati felébe. Ennek az irányzatnak az ideológiája a már említett, Bertrand Russell és Wittgenstein által jegyzett nyelvlogikai szintakszis és a matematika-logikai következtetéselemélet filozófiai irányvonala volt, amely irányzat képviselőinek Hitler hatalomra jutása után menekülniük kellett, és így e filozófiai irányzat áttette a székhelyét az USA-ba (PRUGBERGER 110–113). Ez annál inkább érthető volt, hogy ez az irányzat volt hivatva arra, hogy az USA pénzügyi és gazdaságpolitikai térnyerését segítse megvalósítani Európában. Nem véletlen mindezek alapján az sem, hogy Európa államainak és az Európai Közösségnek az USA szövetségi szerveivel való kapcsolattartó, közvetítő nyelve végül nem az eszperantó, hanem az angol lett.

Amíg a glóbusz a második világháborút követően kéthatalmi pólusú volt, az egyik oldalon Roosevelttel halálát követően a szociális tartalmú New Deal-ről a konzervatív liberalizmus politikájára visszatért USA, a másik oldalon az álszocializmusát kifelé jól eladó Szovjetunió állt. Erre való tekintettel az USA tolerálta a Nyugat-Európa országaiban egymást gyakran váltó keresztényszocialista és szociáldemokrata szociális piacgazdaságot. Azonban a szovjet rendszer összeomlását követően egypólusú hatalmi centrummá vált USA a kemény neoliberális nyílt társadalom filozófiájával, és a Soros György irányítása alá helyezett nyílt társadalmi alapítványok hálózatával, valamint az ugyancsak hozzá telepített óriási vagyonnal egyre gyorsabban akarja megvalósítani Európának a migráció útján történő egyesítését és gazdasági neokolonizálását. A nyílt társadalom alapítványai és NGO-i a Soros Györgyhez telepített azon óriási vagyontömeg segítségével működnek, amelynek úgy kerültek formális tulajdonként a rendelkezése alá, hogy az USA bizonyos körei által arra megbízott szervezetek bennfentes információkkal segítették Soros György formális vagyonszerző tőzsdeműveleteit. Az 1990-es rendszerváltást követően e folyamat része volt az Európai Gazdasági Közösségnek Európai Közösséggé, majd Európai Unióvá történő átalakítása, ami azt jelentette, hogy a benne lévő államok gazdasági föderációja egyre erőteljesebben politikai és államszervezeti föderációvá alakult át, egyre több szuverenitási jogosultságot átadva a Közösség, majd pedig az Unió szervezetének. E folyamat másik eszköze az ENSZ lett, amely kezdetben burkoltan, majd egyre nyíltabban hangoztatta, hogy Európának a népességfogyás miatt egyre több migránsra van szüksége, és ezért azt a migrációt, amelyet ha szegény országokból a gazdag országokba irányul, alanyi joggá kell tenni. Az ENSZ New York-i kirendeltségének 2000. szeptember 26-ai keltezésű, *Project Syndicate* című jelentése szerint 2025-ig Európának 559 millió bevándorlóra van szüksége. Ezért évenként 1 millió migránst szükséges Európának befogadnia. Ennek az érdekében az ENSZ és az USA neoliberális demokrata szárnya nem publikus módon kidolgozta, hogy az egyes európai országok lakóinak létszáma mennyi legyen, és ehhez igazította a szülési rátát is. Ennek érdekében pedig, hogy ez megvalósulhasson, igyekezett elősegíteni azt, hogy neoliberális kormányok kerüljenek hatalomra az egyes európai országokban. Magyarország lakosságát így hatmillióra tervezték lecsökkenteni, amit az informálisan SZDSZ koalíciós partner vezette balliberális kormányzat egy teljesen liberális magzatelhajtási törvény meghozatalával igyekezett megvalósítani annak érdekében, hogy az ide telepítendő migránsoknak helyük legyen (JOBBÁGYI). Ezt a számot az SZDSZ mint a saját álláspontját több ízben közölte, azt azonban, hogy a forrás honnan származik, soha sem tárta a nyilvánosság elé. Érdeemes még

megemlíteni, hogy Jobbágyi Gábor *A méhmagzat életjoga. Az abortuszlegalizáció konfliktusa* című könyvében más államok abortusztörvényeivel összehasonlítva kimutatja, hogy a magyar abortusztörvény a legliberálisabb Európában. Azzal, hogy a 2016. évi őszi elnökválasztást a demokraták elbukták, és a TTIP-vel szemben álló Donald Trump lett az USA elnöke, a formális hatalmat elvesztett demokraták informális hatalmukat felhasználva igyekeznek meggyorsítani az ENSZ segítségével most már nyíltan a migrációs folyamatot abban a reményben, hogy két év múlva a következő elnökválasztáson ismét megszerzik a formális hatalmat az USA-ban, és akkor már egy migránsokkal telített Európában, az addigra még centralizáltabbá váló EU-bizottság elnökével parafálni tudják a TTIP-t.

Mind a migrációs tervvel, Európa muszlimokkal történő feltöltésével, mind pedig az EU-nak USE-vá történő átalakításával megszűnne Európa eddigi sokszínű nemzetiségi, nyelvi és kulturális arculata. Mindez uniformizálódna a gazdasággal együtt, és az USA határozná meg Európa gazdasági arculatát, élelmiszer-előállítását, uniformizált étkezési és életviteli, kulturális szokásait. Ez nemcsak az Európában nemzeti alapon szerveződött államok, és azok államalkotó nemzeteinek, nyelvének és kultúrájának a végét jelentené, hanem az azon belüli nem államalkotó kisebbségi nemzeteket is. Minél sokszínűbb egy ország és minél több nemzeti kisebbséggel rendelkezik, annál nehezebb ezt a célkitűzést elérni. Nem véletlen, hogy ezért is hagyták, sőt titokban ösztönözték az államalkotó nemzeteket, hogy kisebbségeiket nyomják el. Most már érthető, hogy az 1990-es évek elején lezajlott balkáni háborúban az ultraliberális holland kormány által kiküldött ENSZ-misszió miért nézte tétlenül a srebrenicai tömegmészárlást, ahol horvátok tízezrei estek áldozatul a szerbek által lefolytatott öldöklésnek. Mindezt figyelembe véve: ahhoz, hogy Közép- és Kelet-Európa nemzetiségi alapon felépített államai fennmaradjanak, a kölcsönösség jegyében szükségessé válik, hogy egymás nem államalkotó nemzetiségeinek kulturális és öngazgatási autonómiát, hivatalosnak is elismert szabad anyanyelvhasználatot, a vegyes lakosságú területeken pedig participációs igazgatási jogokat adjanak.

5. ÖSSZEGEZÉSKÉPPEN: EGY KONKRÉT MEGOLDÁSI JAVASLATI RENDSZER

Mindez konkrétan azt jelentené Közép-Európa, illetve a Kárpát-medence és külső környéke viszonylatában, hogy ahol zárt közösségben, vagy ahhoz hasonló túlnyomó többségben a nem államalkotó kisebbségben lévő nemzetiségek élnek, azok részére indokolt területi autonómiát adni. Ez Szlovákia esetében a délszlovák, 20-30 kilométer szélességű, határmenti, magyarok

lakta övezetre, Románia esetében az Erdély belsejében egy tömbben élő székelyekre, és a hasonlóan, kisebb területen, ugyancsak egy tömbben, a Partiumban élő magyarok által lakott területeire vonatkozna. Ugyanez vonatkozna Magyarországon a Duna felső szakaszánál, Pilis községeiben, valamint a Békés megyében élő szlovákokra, továbbá az ugyancsak Békés megyében és Csongrád megye délkeleti részén élő románokra. Kárpátalján szintén élnek kisebb-nagyobb területen, zárt tömbben magyarok és rutének. A Kárpátokon túli ukrán területeken viszont néhány község román ajkú, számos településen és összefüggő területen, egy tömbben lengyelek élnek, mivel e területek és települések a második világháborút lezáró békeszerződéssel kerültek Lengyelországtól Ukrajnához. Ugyanakkor sem ukránok, sem oroszok Lengyelországban nagyobb csoportokban nem élnek, miként ukránok sem Magyarországon. Ezenkívül egyes települések lakosságának jelentős része magyar. A volt Jugoszlávia területén, Szerbiában él a legtöbb magyar. Mind a Bácskában, mind a Szerémségben vannak olyan területek, ahol egy tömbben magyarok élnek, vagy egyes községek többségben magyar ajkúak. Ugyanakkor szerbek csak elszórtan élnek Magyarországon. Néhány olyan település van azonban a Duna-Tisza közében, valamint a Tiszántúlon, ezek déli területein, a határ közelében, ahol egyes községek lakóinak egy része szerb. Horvátországban viszont a Baranyai háromszögben még mindig jelentős a magyar lakosság számaránya, a horvát lakosság mellett. Ezzel szemben viszont Magyarországon a nyugati, osztrák–magyar határsáv néhány községében jelentős a horvát és a szlovén (vend) lakosság számaránya, és ugyanilyen arányban laknak magyarok is Horvátországnak és Szlovéniának a Magyarországgal határos térségeiben. Ausztria Magyarországgal szomszédos, Burgenland nevű tartományában – amely szintén Magyarország része volt az első világháborút lezáró trianoni békeszerződés előtt –, egyes városokban és községekben a magyar anyanyelvű lakosság számaránya domináns.

Mindezt figyelembe véve az lenne a helyes, ha a több nemzeti kisebbséggel rendelkező államokban az egyes összefüggő területeken vagy településeken élő kisebbségek megyei, illetve járási, vagy ezeket átszelő területi önkormányzati jogokat kapnának, és hasonlóan jutnának önkormányzati jogosultsághoz azok a települések is, ahol túlnyomó többségben nemzeti kisebbségek laknak. Ez elsősorban Szlovákiát, Romániát és Lengyelországot érinti. Romániában a szinte kizárólagosan csak a székelyek lakta székely területein, Szlovákiában pedig a Magyarországgal határos déli sávjában ugyancsak majdnem kizárólagosan magyarok lakta területeken, és hasonlóan Kárpátalján az egy tömbben élő magyaroknak, ruténoknak, a Délvidéken a Szerémségben és a Bácskában, a hasonlóan zárt közösségekben élő magyar,

a horvát határhoz közeli, egy tömbben lakó horvátoknak, Horvátországban a szerb határhoz közel hasonló módon letelepedett szerbeknek lenne indokolt megadni a területi autonómiát. Ezt az elvet lenne szükséges települési szinten, lokálisan is alkalmazni azokon a településeken és településrészen, ahol ugyancsak egy tömbben nemzeti kisebbségek élnek. Ez nemcsak a Magyarországtól az első világháborút követően elcsatolt területekre és a Magyarországgal szomszédos államokra vonatkozna, hanem Közép- és Kelet-Európa többi országára is a kölcsönösség jegyében, ahol nem államalkotó nemzeti kisebbségek élnek. Ahol pedig ilyen nemzeti kisebbségi autonóm területek körzeti, valamint települési szinten kialakításra kerülnének, az állami felügyeletet egy erre a célra létesítendő központi kormánybiztosi hivatal területi megbízottjai látnák el, minden ilyen szempontból érintett állam esetében. Azokban a közigazgatási körzetekben és településeken pedig, ahol az államalkotó és a nem államalkotó nemzetek lakossága keverten jelenik meg, helyes volna következetesen az irányító testületet az egyes nemzetiségekhez tartozó lakosok számaránya szerint, paritásos alapon megválasztani. A közigazgatási egységek élén álló választott tisztségviselőket, ideértve a megyei, járási, illetve körzeti, vajdasági elnököt és települési polgármestert, úgy lenne indokolt megválasztani, hogy mindegyik ott élő nemzetiség külön szavazná meg a maga polgármesterét. Az így létrejövő elnöki vagy polgármesteri testületben a mandátum tartama alatt mindegyik egymást rotálva, az őt megválasztó nemzetiség számarányának megfelelő ideig töltené be az elnöki, illetve a polgármesteri posztot, a mandátum többi időszakában pedig alelnökként, illetve alpolgármesterként működne a testület mindazon tagjaival együtt, akikre a rotációban még nem, vagy már sor került.

IRODALOMJEGYZÉK

- ALFRED, Katz 2010. *Staatsrecht. Grundkurs im öffentlichen Recht*. C. F. Müller Verlag
- BALLA Gyula 1989. Kárpátalján is vannak változások. In: *Magyarok Kárpátalján*. Tanulmánygyűjtemény. Új Idő Lap- és Könyvkiadó, Beregszász.
- BODOR Antal 1914. *Dél-magyarországi települések története és hatása a magyar közállapotokra*. (k. n.), Budapest.
- BRÁDY Zoltán 2011. *Olyan flashem volt...*, Kapu Kiadó, Budapest.
- ČUKANOVIĆ, Savo 1971. *Zemljarnadničko zadrugarstvo o agrarnoj politici Jugoslavije*. Mala poljeprivredna biblioteka, Beograd.
- CSERES Tibor 1964. *Hideg napok*. Magvető, Budapest.
- CSERNICKÓ István 2002. A nyelvek helyzetére vonatkozó dokumentumok Ukrajnában. In: *Magyarok és nyelvtörvények*. A Magyarságtudomány könyvtára 26. Teleki László Alapítvány, Budapest, 11–23.

- CSORBA Béla–MATUSKA Márton–RIBÁR Béla (szerk.) 2004. *Rémuralom Délvidéken*. VMTT, Újvidék.
- SEEWANN Gerhard 2006. *A magyarországi németek története*. Argumentum, Budapest.
- DOHLE, Anne–KIEWEL, Angelika 1989. Das System der sozialen Sicherung in Frankreich. In: *Arbeit und Sozialpolitik* II, 328–333.
- DRÁBIK János 1995. *A pénz diktatúrája*. Gold Book, Budapest.
- EÖRSI Gyula 1975. *Összehasonlító polgári jog*. Akadémiai, Budapest.
- FAZEKAS Mariann 1989. Köztestületek, társadalombiztosítási önkormányzatok. Kandidátusi értekezés, MTA- kéziratár, Budapest.
- GLATZ Ferenc (szerk.) 1996. *A magyarok krónikája*. Officina Nova, Budapest.
- HERNÁDI Gyula 1989. Sztálin kantáta – magyar rekviem. In: *Magyarok a Kárpátalján* 95–126.
- IRRIG Károly 1937. *Szövetkezetek a gazdaságban*. Kecskeméti Lapok Lap- és Könyvkiadó, Kecskemét.
- JOBBÁGYI Gábor 1994. *A méhmagzat életjoga*. Pacem in Utero Egyesület, Budapest.
- KORHECZ Tamás 2017. A nemzetiségi autonómia fogalmáról és nemzetközi jogi alappairól. In: *Létünk*, 2., 35–51.
- KORTEN, C. David 1996. *Tőkés társaságok világhuralma*, Magyar Kapu Alapítvány, Budapest.
- LAMBERT, Paul 1961. *Szövetkezeti tan*. Szövetkezeti Kutató Intézet Közlemények, Budapest.
- LISKA Tibor 1988. *Ökonosztát*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- MARKÓ György 2012. Az 1942-es újvidéki razziával kapcsolatban újonnan előkerült dokumentumok forrásértékéről. In: *Hadtörténeti Közlemények*, 1., 175–190.
- MÁRKUS Dezső (szerk.) 1998. *Magyar jogi lexikon*. Pallas Kiadó, Budapest.
- MARTIN, Hans-Peter–SCHUMANN, Harold 1998. *A globalizáció csapdája*. Támadás a demokrácia és a jólét ellen. Perfekt, Budapest.
- MATUSKA Márton 2007. Áttekintés az 1944 végén és 1945 elején a Délvidéken a magyarokon esett sérelmek feltárásáról. In: *A Magyar Tudomány napja a Délvidéken*. VMTT, Újvidék.
- PAPP Árpád 1997. A délvidéki újratelepítés 1699 és 1704 között. In: *Létünk*, 3-4., 308–331.
- POKOL Béla 1995. *Globális uralmi rend*. Kairosz Kiadó, Budapest.
- PREUS, Walter 1962. *A szövetkezeti mozgalom a világon és Izraelben*. In: SZKI. Közlemények, 35.
- PRUGBERGER Tamás 2008. Egészségbiztosítási reform és alkotmányosság. In: *Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Juridica et Politica*, Tomus XXVI/2., Uni Press Miskolc, 411–430.
- PRUGBERGER Tamás 2008. Van kiút az útvesztőből? Globalizáció, neoliberalizmus és a jog. Kairosz, Budapest.
- PRUGBERGER Tamás 2017. Az Európába induló tömeges migráció etnográfiai, gazdasági, szociális, kulturális és jogi következményekkel járó hatásai. In: *A magyar tudomány a Délvidéken 2017*. VMTT, Újvidék.
- SCHULIN, Martin 1987. *Sozialrecht* 3. Aufl. Werner Verlag. Düsseldorf.

Issue of the Autonomy and Self-Governance Involving the Collective Rights of Minorities in Relation to the Current Situation of Neo-Liberalistic Globalization and Mass Migration

The study approaches Autonomy and Local Governments a concept of similar content, starting from the general notions and types of the concept of autonomy of national minorities. By examining its content, it points out how in some countries recognition and tolerance has been achieved and how national minority rights are not recognized in other countries, especially in Central Europe, or areas limited as possible. In the following, the study deals with migration from the Central and Pre-Asia, as well as from North Africa threatening the European Union and the United Nations, as well as Europe supported by Soros György. In this context, it points out that, if it managed to create an European mixed society, organized as a presidential republic, such as the United States, it would result in the end of European national states, that is to say, European languages, nations and nations and would affect minority nations. The final conclusion of the study is that, if European states unanimously grant autonomy to national minorities and thus collective minority rights, this would strengthen states in the fight against migration and would complicate the integration processes involved. By granting the autonomy and collective rights of national minorities, it could better close its European and national states against this current destructive process. The last part of the study attempts to outline a proposal for solving autonomy.

Keywords: autonomy, self-government, nationality self-government, nation-forming nation, national minority, collective minority rights, cultural autonomy, limited sovereignty.

Problematika autonomije nacionalnih manjina kao izraz njihovih kolektivnih prava – u uslovima današnjih neoliberalnih, globalizacionih i masovnih migracionih tendencija

Pod pojmom autonomije nacionalnih manjina autor podrazumeva njihovu samoupravu. Istražujući bliži sadržaj autonomije, i ukazujući na obeležja autonomije, autor ukazuje na to da je autonomija nacionalnih manjina u Evropi prihvaćena. Ali ispituje i razloge zašto autonomije nisu prihvaćene u srednjoj Evropi, odnosno kritikuje ograničenje autonomija odnosno redukciju prava nacionalnih manjina u tom regionu. Autor se bavi i masovnim migracijama iz Afrike, Azije u evropske zemlje sponzorisanih od strane nekih sadašnjih struktura Evropske Unije, OUN (Organizacije Ujedinjenih

Nacija), magnata Đerđa Šoroša, sve u nadi da će Evropa biti, poput Sjedinjenih Američkih Država, prezidencijalna država, brisanjem ili redukcijom nadležnosti nacionalnih država u Evropi. Takvo rešenje bi bilo neprihvatljivo, jer bi dovelo do ukidanja nacija, nacionalnih jezika i bogatstva kultura koji se vezuju za jezik. To bi bilo jednako pogubno ne samo za nacionalne manjine nego i za državotvorne nacije. Krajnja konkluzija autora je, da bi Evropske države trebale da jednoglasno priznaju autonomiju nacionalnih manjina i na taj način i kolektivna prava nacionalnih manjina. Ovo bi doprinelo do jačanja pozicija država u kojima manjine žive, između ostalog, i u pogledu njihove evropske integracije. Davanjem autonomija nacionalnih manjina Evropa i njene nacionalne države bi mogli više saradivati, protiv sadašnjih rušilačkih tendencija. Posednji deo rada posvećen je autorovim predlozima o načinu formiranja i funkcionisanju autonomija.

Gljučne reči: autonomija, samouprava, samouprava manjina, nacionalne manjine, kulturna autonomija, ograničeni suverenitet kolektivna prava nacionalnih manjina.

Beérkezés időpontja: 2018. 10. 02.

Elfogadás időpontja: 2019. 01. 31.